Немає достовірних відомостей про осіб, які потребують допомоги, обсяг та види допомоги, яка необхідна, що призводить до неможливості ефективного задоволення гуманітарних потреб

ВИСОКИЙ

рівень ризику

Власник ризику: **Міністерство соціальної політики України**, **Органи місцевого самоврядування**, **Військові адміністрації**
Підзвітність власника: **Кабінет Міністрів України**
Сфера публічного управління: **Гуманітарна допомога**
Чого стосується: **Визначення та формування потреб у гуманітарній допомозі**
Нормативна база: **Закон України «Про гуманітарну допомогу»**, **Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації»**
Дата перегляду ризику: 19.12.2022 року

ОПИС РИЗИКУ:

У державі не сформована єдина політика щодо категорій осіб, які мають право на отримання допомоги, а отже, потреби яких належить збирати та задовольняти. Так, Закон України «Про гуманітарну допомогу» визначає набувачами гуманітарної допомоги фізичних та юридичних осіб, які її потребують. Ознака наявності потреб може бути сформована, виходячи із терміну «гуманітарна допомога», наведеного у цьому Законі. Водночас це визначення є надзвичайно широким і в умовах дії воєнного стану, складної гуманітарної ситуації в країні не дає змоги ефективно визначити та пріоритезувати категорії осіб, які мають першочергове право на гуманітарну допомогу. При цьому Міністерство соціальної політики не визначає категорії осіб, яким має надаватися гуманітарна допомога, також немає роз'яснень щодо принципів їх визначення. Відсутність такої державної політики призводить до відсутності достовірних відомостей щодо осіб, які потребують допомогу, та дисбалансу на етапі розподілу гуманітарної допомоги, а також породжує додаткові корупційні ризики.

Так, наприклад, за інформацією від волонтерів, в м. Одеса з використанням гуманітарної допомоги влаштований мобільний госпіталь для місцевої влади, в той час як лікарні – напівпорожні. Також окремі волонтери порушують питання щодо потреби верифікації запитів на гуманітарну допомогу, посилаючись на тенденцію формування потреб за принципом «всі рятують всіх». Тенденція проявляється у тому, що умовні тилові регіони одночасно формують запити на товари гуманітарної допомоги таких категорій та обсягів, які у цих регіонах в заявленій кількості не потрібні, натомість могли би покрити нагальні потреби у регіонах, де ведуться активні бойові дії або на деокупованій місцевості. Така не верифікована у жодний спосіб і не обмежена активність гуманітарних штабів тилових регіонів (як державних, так і не державних), окремих волонтерських рухів призводить до різкого збільшення попиту на товари окремих груп, а з часом – і до їхнього дефіциту на ринках. Це істотно ускладнює та затримує гуманітарне забезпечення тих груп населення (або військових частин, медичних закладів), потреби яких є дійсно пріоритетними та нагальними, проте формує значні нерозподілені надлишки і запаси на складах інших регіонів.

Аналіз статистичних даних, сформованих обласними військовими адміністраціями станом на середину квітня 2022 р., свідчив про те, що належний облік отриманої гуманітарної допомоги на рівні областей на той час ще не був запроваджений.

Різноманітність каналів передачі та збору інформації про гуманітарні потреби, які працюють одночасно і наразі не інтегровані в єдину систему, що не виключає можливості задвоєння/ затроєння тощо таких потреб та унеможливлює пошук оптимального джерела їх задоволення.

Так, до прикладу, внутрішньо переміщені особи можуть одночасно заявляти про свої потреби:

1) під час реєстрації в органах соціального захисту населення, і агрегована інформація про такі потреби передається до обласних військових адміністрацій;

2) в установах (санаторіях, готелях тощо), які забезпечують тимчасове розміщення внутрішньо переміщених осіб і заявляють про агреговані потреби для їх фінансування за рахунок коштів гуманітарного рахунку Міністерства соціальної політики України або передають їх до обласних військових адміністрацій; 3) на платформах «СпівДія», «єДопомога», інших;

4) неурядовим організаціям;

5) міжнародним організаціям;

6) окремим волонтерам. Єдиної платформи, яка би акумулювала ці заявки і потреби та мала алгоритми запобігання задвоєнню тощо потреб, немає.

Військові державні адміністрації неповною мірою враховують в обліку потреб відомості про індивідуальні потреби, які реєструються через платформи «СпівДія», «єДопомога». Так, до прикладу, станом на середину квітня 2022 р. 7 обласних військових адміністрацій – Чернігівська, Івано-Франківська, Донецька, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Тернопільська – підтвердили, що вони не розподіляють допомогу на заявки, зареєстровані через вказані платформи. 2 обласні військові адміністрації – Київська та Одеська – зазначили, що вони враховують такі індивідуальні заявки і розподіляють на них допомогу з ресурсів області. Окремі обласні військові адміністрації – Кіровоградська, Черкаська, Житомирська – враховують заявки лише однієї з двох платформ. Відомостей щодо інших обласних військових адміністрацій немає.

З часу отримання у квітні 2022 р. міжнародними гуманітарними організаціями прямого доступу до громад координація очевидно покращилася. Водночас чим вищий рівень державного органу, з якими потреби узгоджуються, тим менш ефективною є така координація.

Немає нормативного регулювання вимог до безпеки програмного забезпечення (платформ), що застосовується для обліку та комунікації потреб у 8 гуманітарній допомозі, правил роботи з ним та відповідальності за порушення таких правил. Так, наприклад, обласні військові адміністрації фіксують потреби у міжнародній гуманітарній допомозі в онлайн-системі. За інформацією респондента, опитаного проектною командою НАЗК, доступ до платформи надається керівнику військової адміністрації за допомогою лише логіну та пароля. Водночас існують обґрунтовані сумніви в тому, що з базою даних працює саме керівник військової адміністрації, адже відомості щодо логіну та пароля можуть бути легко передані третім особам.

Джерела ризику

Немає єдиної державної системи оперативного визначення потреб в гуманітарній допомозі як на поточний час, так і в перспективі.

Немає єдиної методики верифікації потреб у гуманітарній допомозі, яка би ґрунтувалася, зокрема, на нормах забезпечення з розрахунку на 1 людину/ 1 місяць, і давала би змогу прогнозувати потреби на майбутнє (наприклад, на певну кількість фактичного населення територіальної одиниці на складі має бути забезпечена певна кількість тих чи інших товарів (води, продуктів харчування, товарів особистої гігієни, одягу тощо).

Нездійснення або неефективне здійснення оцінки внутрішніх ресурсів та резервів, які би могли бути мобілізовані першочергово для задоволення гуманітарних потреб області без залучення гуманітарної допомоги. Причина полягає, зокрема, у низькому рівні координації та комунікації між військовими та цивільними адміністраціями, органами місцевого самоврядування.

Немає достовірних відомостей щодо обсягу та категорій гуманітарної допомоги, яка вже надійшла до України (регіонів) з 24.02.2022, та стану її розподілу для забезпечення потреб.

Різноманітність каналів передачі та збору інформації про гуманітарні потреби, які працюють одночасно і наразі не інтегровані в єдину систему, що не виключає можливості задвоєння/ затроєння тощо таких потреб та унеможливлює пошук оптимального джерела їх задоволення.

Військові державні адміністрації неповною мірою враховують в обліку потреб відомості пр◌індивідуальні потреби, які реєструються через платформи «СпівДія», «єДопомога».

Не повною мірою налагоджена координація між органами влади та міжнародними організаціями, які досліджують потреби у гуманітарній допомозі в Україні.

Неможливість об’єктивної оцінки гуманітарної ситуації на тимчасово непідконтрольних Україні територіях через терористичну сутність дій агресора, його спрямованості на створення ситуації гуманітарної катастрофи на окупованих територіях, проведення політики дезінформації та фейків.

Швидка зміна потреб у зв’язку з постійним переміщенням людей тиловими регіонами та динамікою у воєнних діях, що впливає на виникнення потреб у гуманітарній допомоги як на підконтрольній, так і на тимчасово непідконтрольній території.

Окремі отримувачі гуманітарної допомоги не заявляють або не можуть заявити про потреби (так, за інформацією представника ДП «Медичні закупівлі», до 40% лікарень не надають інформації про потреби у гуманітарній допомозі в установлений спосіб).

Немає нормативного регулювання вимог до безпеки програмного забезпечення (платформ), що застосовується для обліку та комунікації потреб у гуманітарній допомозі, правил роботи з ним та відповідальності за порушення таких правил.

Стратегічні наслідки

Відсутність єдиної державної системи оперативного визначення потреб в гуманітарній допомозі призводить до того, що різні суб’єкти збору потреб збирають інформацію у різний спосіб, і єдиної методики для ведення такої роботи немає.

Відсутність достовірних відомостей щодо осіб, які потребують допомогу призводить до дисбалансу на етапі розподілу гуманітарної допомоги, а також породжує додаткові корупційні ризики

Корупційні наслідки

СПОСОБИ МІНІМІЗАЦІЇ РИЗИКУ

Нормативні

Спеціально уповноваженому державному органу з питань гуманітарної допомоги:

●розробити та затвердити єдині стандарти (методологію) визначення (адресного збору), розрахунку та верифікації гуманітарних потреб населення, у тому числі з розрахунку на одну особу;

●розробити та затвердити єдиний підхід до каталогізації гуманітарних потреб та визначення одиниць обліку;

●видати комплексні роз’яснення, в яких роз’яснити права населення на отримання гуманітарної допомоги, умови та порядок її отримання.

Процедурні

ІТ-рішення 1. Розробити та впровадити єдину державну інформаційно-аналітичну систему для вирішення таких задач:

● збір, акумуляція, верифікація потреб у гуманітарній допомозі, запобігання задвоєнню потреб;

● інтеграція з платформами «СпівДія», «єДопомога», “Прозорро+”;

● визначення оптимального джерела задоволення потреби за рахунок, зокрема, інтеграції з даними зі складів, даними про надходження міжнародної гуманітарної допомоги;

● відстеження стану задоволення потреб, коригування запитів на допомогу;

● облік гуманітарної допомоги;

● розподіл гуманітарної допомоги;

● формування звітності.

2. Нормативно визначити правила функціонування інформаційно-аналітичної системи та вимоги до захисту інформації.

3. Передати на баланс держави (в особі її органу/ державного підприємства), нормативно визначити правила функціонування та вимоги до захисту інформації інформаційно-аналітичних систем, які централізовано використовуються військовими державними адміністраціями, іншими державними органами для забезпечення гуманітарною допомогою.

3. Військовим (цивільним адміністраціям) у координації з регіональними гуманітарними штабами,

органами місцевого самоврядування визначити категорії внутрішніх ресурсів та резервів, які би могли бути мобілізовані першочергово для задоволення гуманітарних потреб області без залучення гуманітарної допомоги. Запровадити регулярний обмін інформацією для оцінки таких ресурсів.

Індикатори виконання плану дій	Відповідальний суб'єкт	Потреба у фінансових витратах
Відповідно до способів мінімізації	**Верховна Рада України** **Кабінет Міністрів України** **Міністерство соціальної політики України** **Військові адміністрації**	**ПОТРЕБУЄ**

ПІДТВЕРДЖЕННЯ ІСНУВАННЯ РИЗИКУ

Реєстр судових рішень

Інші джерела

Тегування:

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА | ПОТРЕБИ | КАНАЛИ ЗБОРУ | ОБЛІК ОСІБ | ОБСЯГ ДОПОМОГИ